

Vznik knihovny

Knihovna "zakázaných knih" vznikla z potřeby soustředit na jednom místě a zpřístupnit širší veřejnosti produkci exilových a samizdatových vydavatelů a zaplnit tak jedno z "bílých míst" naší nedávné historie. Jsme přesvědčeni, že jedním z pilířů demokracie je právo občana na přístup k informacím bez jakýchkoli překážek a snažíme se přispět k naplnění tohoto práva. Abychom takovou službu mohli skutečně poskytovat, musí být knihovna soukromá a nezávislá.

Po roce překonávání mnoha právnických, finančních, ubytovacích a jiných problémů se nám podařilo knihovnu v říjnu 1990 otevřít v Podskalské ulici za finanční a technické pomoci Čs. nadace Charty 77 a za účasti mnoha významných kulturních představitelů včetně prezidenta republiky.

Pozdější činnost knihovny umožnila nezištná pomoc mnoha příznivců naší myšlenky. Vytvořila se tak v Čechách naprosto ojedinělá a nezastupitelná knihovna, která zde dosud chyběla.

Společnost Libri prohibiti

V dubnu 1991 jsme založili a na MV ČR zaregistrovali nevýdělečně činné sdružení občanů - Společnost Libri prohibiti, jejímž hlavním cílem je podpora a pomoc při zajištění a dobudování naší knihovny. Ve společnosti jsou sdruženi samizdatoví i exiloví vydavatelé, publicisté, přátelé knihovny. Členské příspěvky jsou dobrovolné. Mezi zakládajícími členy společnosti jsou mj. spisovatelé Václav Havel, Eva Kantůrková, Ivan Klíma, Hana Ponická, Zdeněk Urbánek, Ludvík Vaculík a Jan Vladislav. Dále bývalý rektor UK v Praze Radim Palouš, bývalý rektor Masarykovy univerzity v Brně Milan Jelínek, ředitel Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR Vilém Prečan, nynější ministr kultury Pavel Tigrid a významný katolický pedagog a vydavatel Oto Mádr. Členy jsou také spisovatelé Karel Pecka, Jiří Gruša, Alexandr Kliment a více než sto dvacet dalších přátel naší knihovny z České republiky, Slovenska i zahraničí.

Do Společnosti Libri prohibiti zveme všechny zájemce o členství, kteří mohou a chtějí knihovně jakkoliv pomoci.

Stav fondů knihovny

Naše sbírky se od vzniku knihovny rozšířily více než pětinasobně a to jednak nákupy, jednak dary příznivců doma i v cizině, členů a přes ně zprostředkovaně i nečlenů naší společnosti.

Dnes máme ve fondu 350 titulů českých samizdatových periodik (např. Informace o Chartě 77, Revolver revue, Vokno, Kritický sborník, Střední Evropa atd.), přes 4 000 samizdatových knih - jak z edicí (např. Expedice, Petlice, Popelnice, Kvart, Kde domov můj atd.), tak i publikací mimoedičních - a jiných samizdatových tiskovin a pomůcek. Druhou část fondu tvoří skoro 4 000 publikací poúnorového i válečného exilu a zahraničních bohémik. Snažíme se získávat nové tituly a kompletovat časopisy a knižní edice, i málo známé a dávno zaniklé včetně krajanského tisku.

Máme již přes 350 titulů exilových periodik, z toho jsou kompletní ročníky časopisů Svědectví, Listy, Studie, Proměny, 150 000 slov, Kanadské listy, Sklizeň, Paternoster a další. Kompletní jsou zde knihy z nakladatelství Poezie mimo domov, Rozmluvy, Opus bonum, Arkýř, Edice satiry, Framar, Moravian library

atd.

Předmětem našeho zájmu jsou i letáky, samizdatové a exilové publikace slovenské, polské, ruské, ukrajinské apod. Velkou část sbírek tvoří dokumenty o porušování lidských a občanských práv v bývalém Československu a v celém sovětském bloku. Jde o unikátní soubor samizdatových i exilových písemností vzniklý zejména činností Charty 77, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, Čs. helsinského výboru, Hnutí za občanskou svobodu a dalších nezávislých iniciativ.

Nikoli nepatrnou část sbírek tvoří časopisy, knižní publikace a materiály, vydávané zahraničními organizacemi na obranu lidských práv. Jde např. o časopisy Labour Focus on Eastern Europe, Help & Action, Amnesty International Newsletter, Ost-Blick, Index on Censorship, Religion in Communist Lands a RCDA - Religion in Communist Dominated Areas.

Provoz a činnosti knihovny

Dnešní sídlo knihovny a čítárny Libri prohibiti je na Senovážném náměstí č. 2 v Praze 1. Otevřeno máme od pondělí do čtvrtka mezi 13. a 17. hodinou. Fondy jsou k dispozici čtenářům z široké veřejnosti bezplatně, převážně prezenčně v naší čítárně. Potřebné články i celé publikace zájemcům kopírujeme za dobrovolný peněžní příspěvek.

Ve spolupráci s Národní knihovnou postupně počítačově katalogizujeme veškeré fondy naší knihovny v systému ISIS/MAKS, kompatibilním s Národní knihovnou v Praze, Ústavem pro českou literaturu a Dokumentačním střediskem v Scheinfeldu.

Máme již kompletně zpracovány katalogy našich samizdatových i exilových periodik a chystáme k vydání katalog knižní produkce českého exilu. Kopie katalogů poskytujeme institucím, se kterými spolupracujeme.

Dílčí bibliografie samizdatových edic a časopisů postupně uveřejňujeme v Kritickém sborníku.

Kromě Národní knihovny spolupracujeme také s Britskou knihovnou v Londýně, Čs. dokumentačním střediskem v Scheinfeldu, a dalšími.

Našich služeb využívají nejrůznější instituce doma i v zahraničí (např. Ústav pro českou a světovou literaturu AV ČR, Muzeum české literatury, Patočkův archiv při Filosofickém ústavu AV ČR, Institut východní a střední Evropy při Amsterdamské universitě aj.), vědeckí pracovníci, studenti středních a vysokých škol a další zájemci. Umožňujeme též praxi studentům 2. a 3. ročníku katedry vědeckých informací a knihovnictví filosofické fakulty Univerzity Karlovy.

Cíle knihovny

Naším cílem je pořídit co nejúplnější a nejkvalitnější sbírku knih, časopisů a dalších produktů včetně audiovizuálních, které byly vytvořeny českým a slovenským exilem, a všech dostupných produktů naší domácí opozice, tedy tzv. samizdatu. Tyto fondy chceme kompletně počítačově zkatalogizovat a výsledky zpřístupnit dalšímu bádání.

Je tedy třeba:

- dokončit počítačovou katalogizaci knižního fondu a dalších archiválií, zejména podrobné zpracování časopisů
- pokračovat v budování audiovizuálního projektu, což jsou hlavně samizdatové kazety s hudebními nahrávkami, produkce exilových hudebních vydavatelství (např. Šafrán), videomagazíny a další snímky, pořízené exilovými i domácími publicisty
- rozšířit počítačovou síť, aby bylo možno dokončit katalogizaci fondů v reálném čase
- dokončit úpravy interiéru knihovny alespoň natolik, aby bylo možno zabezpečit fondy proti vnějším vlivům (klimatizace)

K tomu máme zatím bohužel jen omezené finanční prostředky a technické vybavení.

Bez finanční podpory by bylo pokračování činnosti knihovny nemožné. Uvítáme jakoukoli pomoc. U České spořitelny v Praze 1, Vodičkova 9 máme účet číslo 3019555-018/0800 s názvem Libri prohibiti. Dotazy vyřizujeme i telefonicky na čísle (02) 24225971, které platí i pro fax.

V Praze dne 25. listopadu 1994